

กฎหมายสำหรับผู้บริหารมหาวิทยาลัย

โดย
ศาสตราจารย์ ดร.สุรพล นิติไกรพจน์

แนวคิดทางกฎหมายเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยไทย

- มหาวิทยาลัยไทยจัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติเฉพาะมีฐานะเป็นนิติบุคคลมหาชน
- มหาวิทยาลัยไทยบริหารจัดการเบ็ดเสร็จโดยสภา
มหาวิทยาลัย
- มหาวิทยาลัยไทยขาดเอกภาพและความต่อเนื่องในการบริหาร
- มหาวิทยาลัยในกำกับมีสถานะพิเศษเป็นองค์การ
มหาชน

กรอบความคิดทางกฎหมายเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยไทย

1. มหาวิทยาลัยไทยเป็นหน่วยงานของรัฐที่จัดตั้งขึ้น
โดยพระราชบัญญัติเฉพาะและมีสถานะเป็นนิติบุคคล
มหาชน
 - ความเป็นหน่วยงานของรัฐของมหาวิทยาลัย
 - พระราชบัญญัติเฉพาะของมหาวิทยาลัย
 - ความเป็นนิติบุคคลมหาชนของมหาวิทยาลัย

กรอบความคิดทางกฎหมายเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยไทย

2. มหาวิทยาลัยไทยขาดเอกภาพและความต่อเนื่องในการบริหารงาน

- ความไม่มีเอกภาพในการบริหารงานมหาวิทยาลัย
- ความไม่ต่อเนื่องของระบบบริหารมหาวิทยาลัย

กรอบความคิดทางกฎหมายเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยไทย

3. มหาวิทยาลัยไทยมีสภามหาวิทยาลัยที่มีอำนาจ บริหารจัดการเบ็ดเสร็จ

- อำนาจตามกฎหมายของสภามหาวิทยาลัย
- การเป็นองค์กรกลุ่มที่ไม่มีผู้บังคับบัญชาหรือผู้กำกับดูแลของสภามหาวิทยาลัย
- สถานะและบทบาทของอธิการบดี

กรอบความคิดทางกฎหมายเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยไทย

1. มหาวิทยาลัยไทยเป็นหน่วยงานภายใต้กระทรวง อุดมศึกษา

- การมีคณะกรรมการนโยบายหลายระดับที่ผนวกเอา
วิทยาศาสตร์และวิจัย เข้ามาร่วมกับการผลิตบัณฑิต
- การไม่มีหน่วยงานเฉพาะที่บริหารจัดการระบบ
อุดมศึกษา
- มหาวิทยาลัยราชการจะเป็นหน่วยงานใต้บังคับบัญชา
ของกระทรวง

ระดับความเป็นอิสระของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

1. มหาวิทยาลัยในกำกับ
2. มหาวิทยาลัยในระบบราชการ
3. สถาบันอุดมศึกษาเฉพาะทางในสังกัดกระทรวง
4. สถาบันอุดมศึกษาของเหล่าทัพ
5. หน่วยงานจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของ
ส่วนราชการ

พัฒนาการของกฎหมายสำหรับกระบวนการ ใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่

1. หลักเกณฑ์และขั้นตอนการปฏิบัติงานตามกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง
2. ความโปร่งใสในการปฏิบัติงานตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ
3. การปลดเปลื้องความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายความรับผิดทางละเมิด
4. การควบคุมตรวจสอบโดยศาลปกครองตามกฎหมายจัดตั้งศาลปกครอง
5. การดำเนินการทางพัสดุตามกฎหมายจัดซื้อจัดจ้างและการพัสดุภาครัฐ

หลักการสำคัญของพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการ ทางปกครอง พ.ศ. 2539

1. เป็นกฎหมายที่วางหลักเกณฑ์ทั่วไปเกี่ยวกับการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ
2. กำหนดหลักเกณฑ์ทั่วไปเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจดำเนินการทางปกครอง
3. กำหนดขั้นตอนการสั่งการของเจ้าหน้าที่ทางปกครอง
4. กำหนดรูปแบบของการสั่งการของเจ้าหน้าที่ทางปกครอง
5. วางหลักเกณฑ์เรื่องการผลิตของคำสั่งทางปกครอง

หลักการสำคัญของพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการ ทางปกครอง พ.ศ. 2539

6. หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง
7. กำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องการเพิกถอนคำสั่งทางปกครอง
8. กำหนดให้มีมาตรการบังคับทางปกครอง
9. วางหลักเกณฑ์เรื่องการนับระยะเวลาและอายุความ
เกี่ยวกับคำสั่งทางปกครอง
10. ผลทางกฎหมายของการไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์
ที่กำหนดในกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง

หลักการสำคัญของ พรบ. ความรับผิดชอบ ทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

1. หลักความรับผิดของหน่วยงานในกรณีที่เป็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่แล้วเกิดความเสียหายแก่หน่วยงานหรือต่อบุคคลภายนอก
2. หลักความรับผิดชอบส่วนตัวของเจ้าหน้าที่ในกรณีไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่โดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงหรือจงใจทำให้เกิดความเสียหาย
3. หลักความรับผิดชอบตามส่วนของการกระทำของแต่ละคนโดยมิให้มีการรับผิดในฐานะลูกหนี้ร่วม
4. หลักการเรียกร้องความเสียหายโดยตรงของผู้เสียหายในกรณีที่เป็นความรับผิดของหน่วยงาน โดยไม่ต้องฟ้องคดีต่อศาล
5. หลักการไล่เบี้ยของหน่วยงานในกรณีที่เจ้าหน้าที่จะต้องรับผิดชอบ โดยไม่ต้องฟ้องคดีต่อศาล

ศาลปกครองตาม พรบ.จัดตั้งศาลปกครองและ วิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

1. ระบบศาลปกครองที่แยกออกต่างหากจากศาลยุติธรรม
2. การจัดระบบศาลและตุลาการศาลปกครอง
3. เขตอำนาจศาลปกครองเหนือคดี
4. กระบวนวิธีพิจารณาของศาลปกครอง
5. ระบบการทำคำพิพากษาสองชั้น
6. ผลของคำพิพากษาศาลปกครอง
7. การบังคับคดีปกครอง

หลักการสำคัญของพระราชบัญญัติ ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

1. การกำหนดหลักการทั่วไป เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารของราชการ
เปิดเผยเป็นหลักปกปิดเป็นข้อยกเว้น
2. การวางหลักเกณฑ์ในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารด้วยการประกาศใน
ราชกิจจานุเบกษาการจัดเตรียมข้อมูลข่าวสารให้ตรวจสอบ
และการจัดหาข้อมูลที่ต้องการให้
3. การกำหนดข้อยกเว้นสำหรับข้อมูลที่ไม่ต้องเปิดเผยและการคุ้มครองข้อมูล
ข่าวสารส่วนบุคคล
4. การมีคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นอิสระและ
เป็นกลาง
5. การกำหนดขอบเขตอำนาจในการวินิจฉัยอย่างกว้างขวางให้แก่คณะกรรมการ